

ART HISTORY

THE ARTISTIC AND VISUAL EXPRESSIVENESS OF DISPLAY TYPEFACES IN UKRAINIAN PERIODICALS PUBLISHED IN LVIV DURING THE INTERWAR PERIOD IN CONTEMPORARY VISUAL ART PRACTICE

ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНА ВИРАЗНІСТЬ АКЦИДЕНТНИХ ШРИФТІВ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ЛЬВОВА МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ У СУЧАСНІЙ ВІЗУАЛЬНО-МИСТЕЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ

Anzhela Homziak¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-672-0-12>

Дослідження книжково-журнальної графіки, зокрема періодичних видань, набуло неабиякої популярності серед мистецької та дизайнерської спільноти останніми роками. Акцидентні шрифти та леттеринг на книжкових і журнальних обкладинках або з газетних рубрик стають візуальним джерелом для формування сучасного українського національного шрифтового дизайну.

Дизайнерські спільноти влаштовують різноманітні заходи (челенджі та флешмоби) метою яких є популяризація робіт українських майстрів-шрифтовиків минулих десятиліть [1]. Найбільш масштабним викликом (челенджем) є «Літеропад». Щодня листопада учасники отримували одну або дві літери української абетки. Після цього вони мали знайти цікавий історичний зразок «літери дня» серед української книжкової чи газетно-журнальної графіки, векторизувати його та опублікувати з хештегом, вказавши першоджерело [1]. Акції такого типу розширюють джерельну базу досліджень. Значення року видання та автора графіки також є способом формування вкладу окремих художників та графіків, зокрема тих хто співпрацював з українськими видавництвами міжвоєнного Львова, в українську мистецьку традицію та культуру. Такі дизайнерські пошуки різноманітних архівних зразків книжкових та періодичних видань є одним з способів поширення української спадщини. Крім того публікації однієї літери в окремий день низкою учасників розкривають багатогранність форм, стилістики та образності в межах однієї графеми.

¹ Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Автором зроблено векторизацію окремих літер (рис.1), в межах шрифтового марафону «літеропад», з низки українських періодичних видань Львова міжвоєнного періоду. Виокремлення однієї літери та створення композиції з використанням елементів форм, образів та стилістики оригінальної обкладинки чи графічної заставки дає змогу виявити особливості приналежності графіки до окремих стилів та напрямів у мистецтві. Аналіз шрифтових форм підтверджує тяжіння львівської графіки того періоду до стилістики ар деко.

Рис. 1. Векторні форми літер, відтворені зі зразків українських періодичних видань Львова міжвоєнних років. Авт. Анжела Гомзяк. В порядку зліва направо і згори вниз векторизовані літери з таких видань: «Дажбог», «Літопис червоної калини», «Сільський господар», «Літаври», «Кооперативне молочарство» (червона літера), «Хрест меча»

Дослідження українських періодичних видань Львова дає змогу виявити нові та маловідомі факти творчого доробку відомих художників

та культурних діячів. Встановлено, що авторами обкладинок (рис. 2) були такі львівські діячі: «Дажбог» – Петро Обаль, «Літопис червоної калини» – Едвард Козак, «Сільський господар» – Святослав Гординський, «Літаври» – Євген Юлій Пеленський [3], «Кооперативне молочарство» – Роман Чорній, «Хрест меча» – Василь Дядинок. Поширення зображень архівних зразків періодики в соцмережах привертає увагу до різноманіття жанрової тематики та багатогранності стилістики графіки, атрибуції окремих ілюстрацій.

Рис. 2. Колаж з обкладинок львівських періодичних видань: «Дажбог» 1933, «Літопис червоної калини» 1931, «Сільський господар» 1938, «Літаври» 1929, «Кооперативне молочарство» 1933, «Хрест меча» 1937. Львів. Посилання на видання див. в списку використаних джерел [3]

Аналіз зразків українських шрифтів ХХ століття виявляє виразність і значний потенціал кириличної абетки. Навіть кілька літер з однієї обкладинки можуть слугувати основою для створення сучасних кириличних шрифтів, що спираються на національні традиції, водночас набуваючи оновленого естетичного значення та формуючи нові емоційні реакції у читача. Шрифтові дизайнери через різну міру трансформації форм окремих літер створюють нові шрифти та гарнітури.

Імплементация форм минулого в сучасну візуально-мистецьку практику є способом збереження культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Олена Козар. Літеропад: навіщо дизайнери збирали зразки української кирилиці. 03 Грудня, 2021. URL: <https://rentafont.com.ua/blog/literopad-krasa-ukrayinskoji-kyrylytsi> (дата звернення: 18.02.2026).
2. Оксана Середа. Літаври. BIOGRAMA енциклопедія імен української преси. URL: <https://biograma.net.ua/litavry/> (дата звернення: 18.02.2026).
3. Обкладинки львівських періодичних видань, використані автором для векторизованих літер:
 - 2.1. «Дажбог» URL: <https://biograma.net.ua/dazhboh/> (дата звернення: 18.02.2026).
 - 2.2. «Літопис червоної калини» URL: https://ounuis.info/media/k2/items/cache/821195ea448d2c73bde0fe504e102b3d_L.jpg (дата звернення: 18.02.2026).
 - 2.3. «Сільський господар» URL: <https://violity.com/ua/113928057-lviv-1937-silskij-gospodar-red-vgen-hraplivij> (дата звернення: 18.02.2026).
 - 2.4. «Літаври» URL: <https://biograma.net.ua/litavry/> (дата звернення: 18.02.2026).
 - 2.5. «Кооперативне молочарство» URL: <https://e.tsdahou.archives.gov.ua/static/files/670/670025.jpg> (дата звернення: 18.02.2026).
 - 2.6. «Хрест меча» URL: <https://biograma.net.ua/khrest-mecha/> (дата звернення: 18.02.2026).